

YHTEENKUULUVUUDEN TUNTEEN TUKEMINEN VAATIVASSA ERITYISESSÄ TUESSA

KT Henri Pesonen

Tutkijatohtori, Vastuullinen tutkija, ELO

Erityispedagogiikka

Kasvatustieteellinen tiedekunta

Helsingin yliopisto

henri.pesonen@helsinki.fi

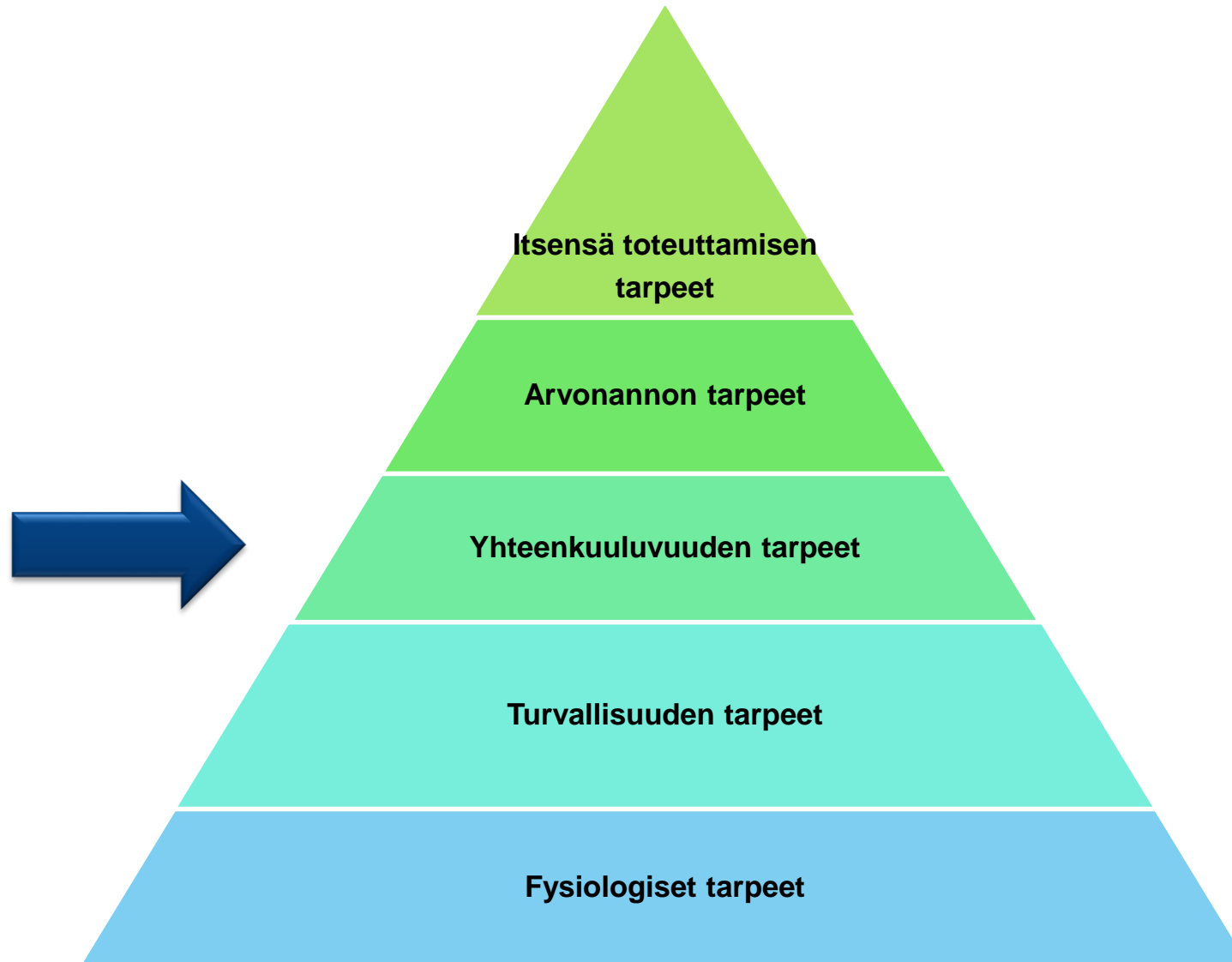
<http://www.imageautism.com>

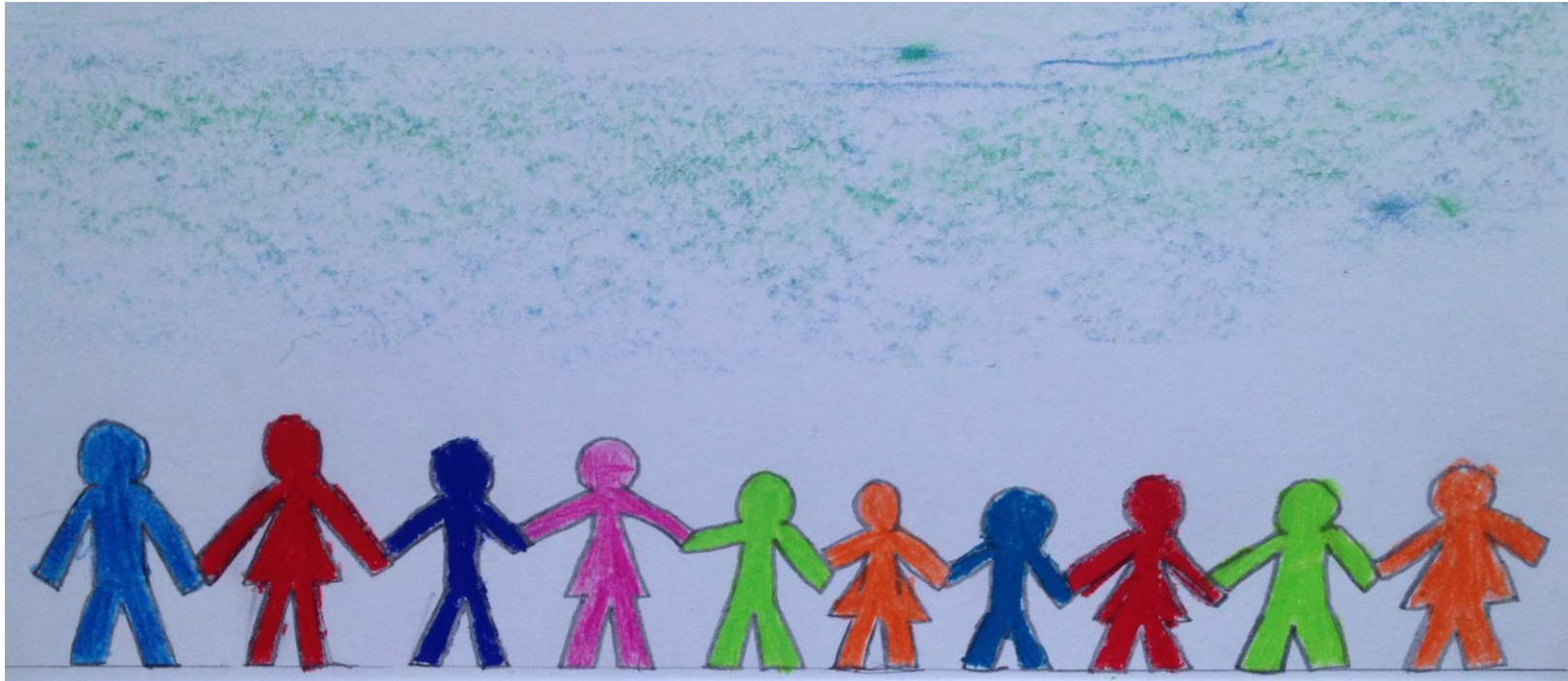
<https://researchportal.helsinki.fi/fi/persons/henri-pesonen>

TÄNÄÄN

- Yhteenkuuluvuuden tunne?
- Vaativa erityinen tuki – mitä on vaativa erityinen tuki?
- Keinot tukea yhteenkuuluvuuden tunnetta vaativassa erityisessä tuessa
- Yhteenkuuluvuuden tunne siirtymävaiheissa

MITÄ ON YHTEENKUULUVUUDEN TUNNE?

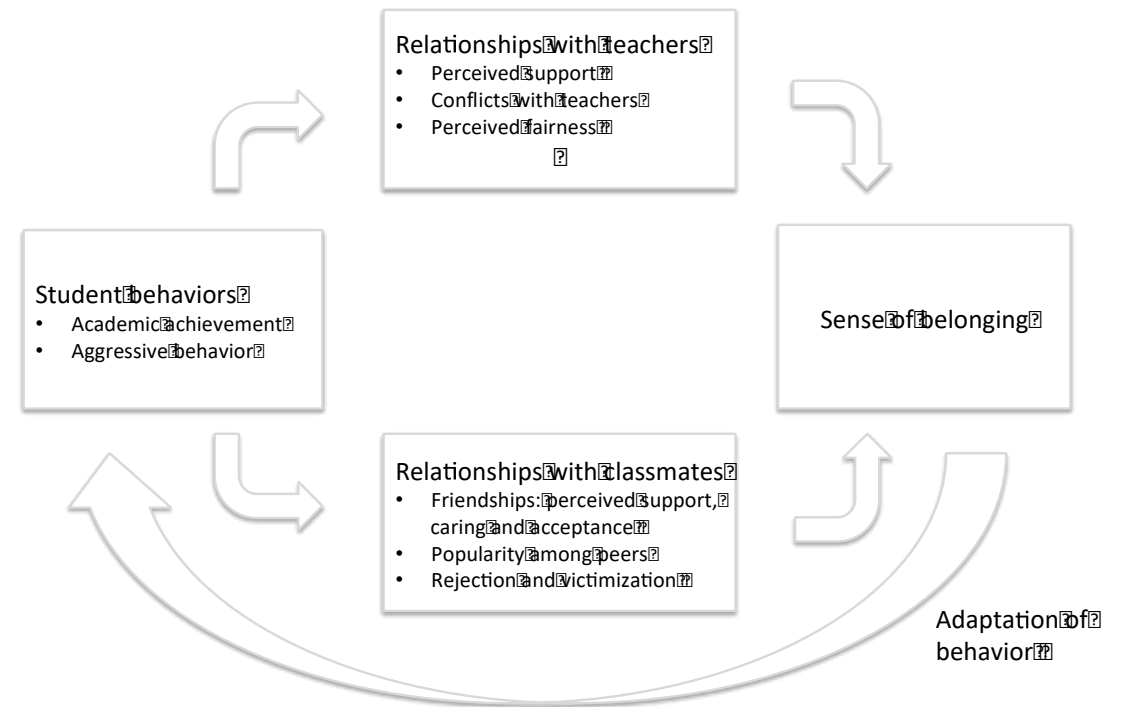

YHTEENKUULUVUUDEN TUNNE KOULUSSA?

YHTEENKUULUVUUDEN TUNNE KOULUSSA

Juvosen (2006) mukaan yhteenkuuluvuuden tunteen rakentumiseen koulussa vaikuttavat **(1) oppilaan suhde opettajiin ja (2) luokkatovereihin sekä (3) oman tietoisien käyttäytymisen muuttaminen**

YHTEENKUULUVUUDEN TUNNE JA VAATIVA ERITYINEN TUKI

VAATIVA ERITYINEN TUKI

Mitä on vaativa erityinen tuki?

VAATIVA ERITYINEN TUKI

Vaativaa ja moniammatillista erityistä tukea oppimiseensa ja kuntoutumiseensa tarvitsevat lapset ja nuoret, joilla on ***vakavia psyykkisiä pulmia, moni- tai vaikeavammaisuutta, kehitysvammaisuutta tai autismikirjoa***. Lisäksi tähän ryhmään saattaa kuulua kotiopetuksessa olevia lapsia.

(<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/80629> s. 34)

TUTKIMUSTA JA KEHITTÄMISTÄ

Kohteena on opetus, jota järjestetään moniammatillista tukea oppimiseensa ja kuntoutumiseensa tarvitseville oppilaille, joilla on vakavia psyykkisiä pulmia, moni- tai vaikeavammaisuutta, kehitysvammadiagnosi tai autismin kirjon diagnoosi. Tutkimusta täydentää valmennus, jonka aikana järjestetään mm. pedagogisia kokeiluja. Hanke päättyy 2015.

YHTEISTYÖSSÄ

Opetus- ja kulttuuriministeriön tuella

- Helsingin yliopisto/Opettajankoulutuslaitos
- Jyväskylän yliopisto/Kasvatustieteiden laitos
- Valteri - valtakunnallinen oppimisen ja koulunkäynnin tuen verkosto
- Jyväskylän kaupunki, Huhtasuon yhtenäiskoulu
- Rauman kaupunki, Naulan ja Malmin koulut
- Riihimäen kaupunki, Peltosaaren koulu

<http://peda.net/polku/veturi> | Yhteydenotot: tiina.kokko@jyu.fi
Katso myös eErika-julkaisu: <http://peda.net/polku/erika>

Erityinen tuki perusopetuksen oppilaille,
joilla tuen tarpeen taustalla on vakavia psyykkisiä
ongelmia, kehitysvamma-
tai autismin kirjon diagnoosi

VETURI-hankkeen kartoitus 2013

Kokko, T., Pesonen, H., Polet, J., Kontu, E.,
Ojala, T. & Pirttimaa, R.

Kehittämisehdotukset, raportin sivut 18-33:

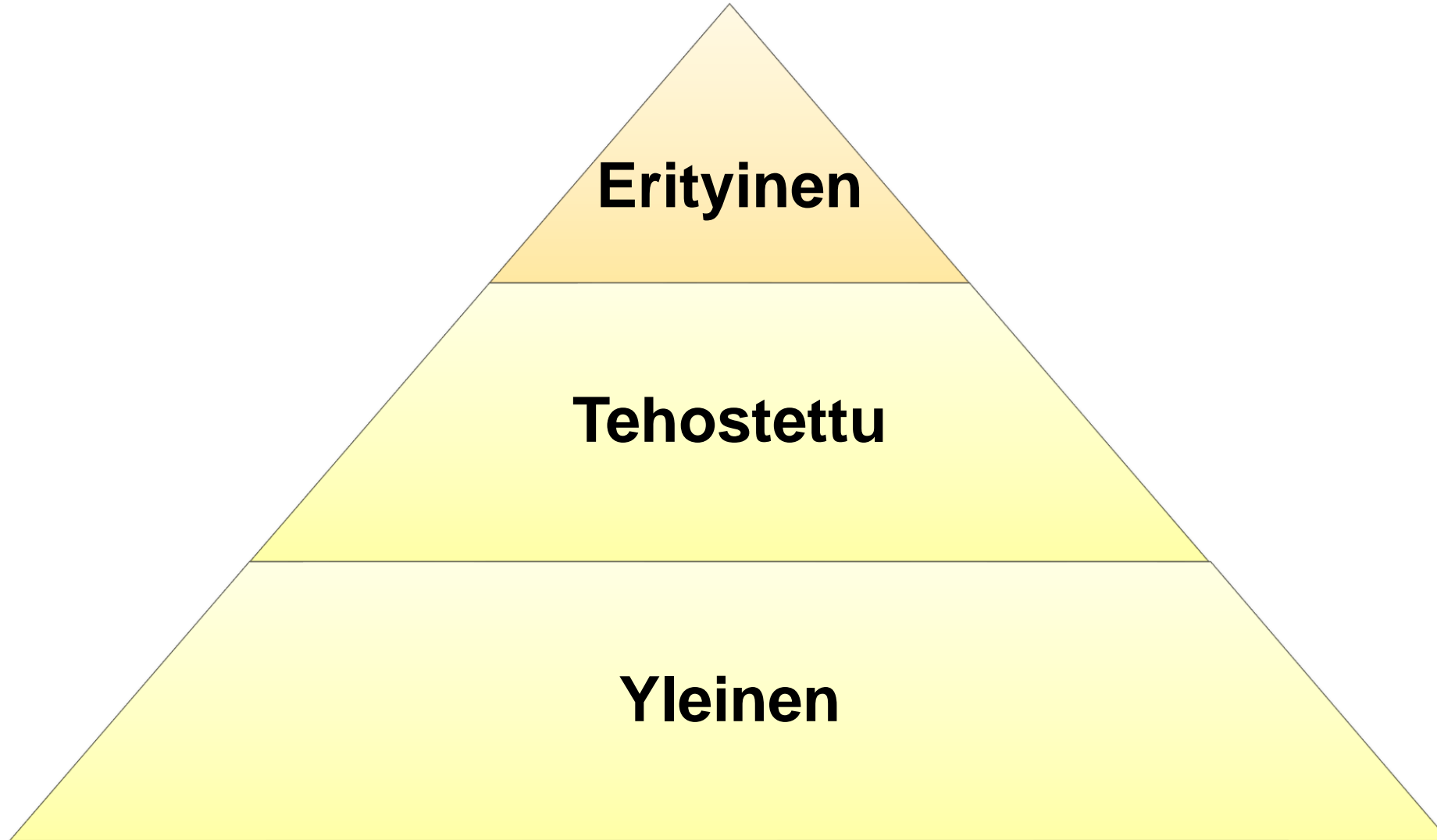
<http://minedu.fi/julkaisu?pubid=URN:ISBN:978-952-263-495-5>

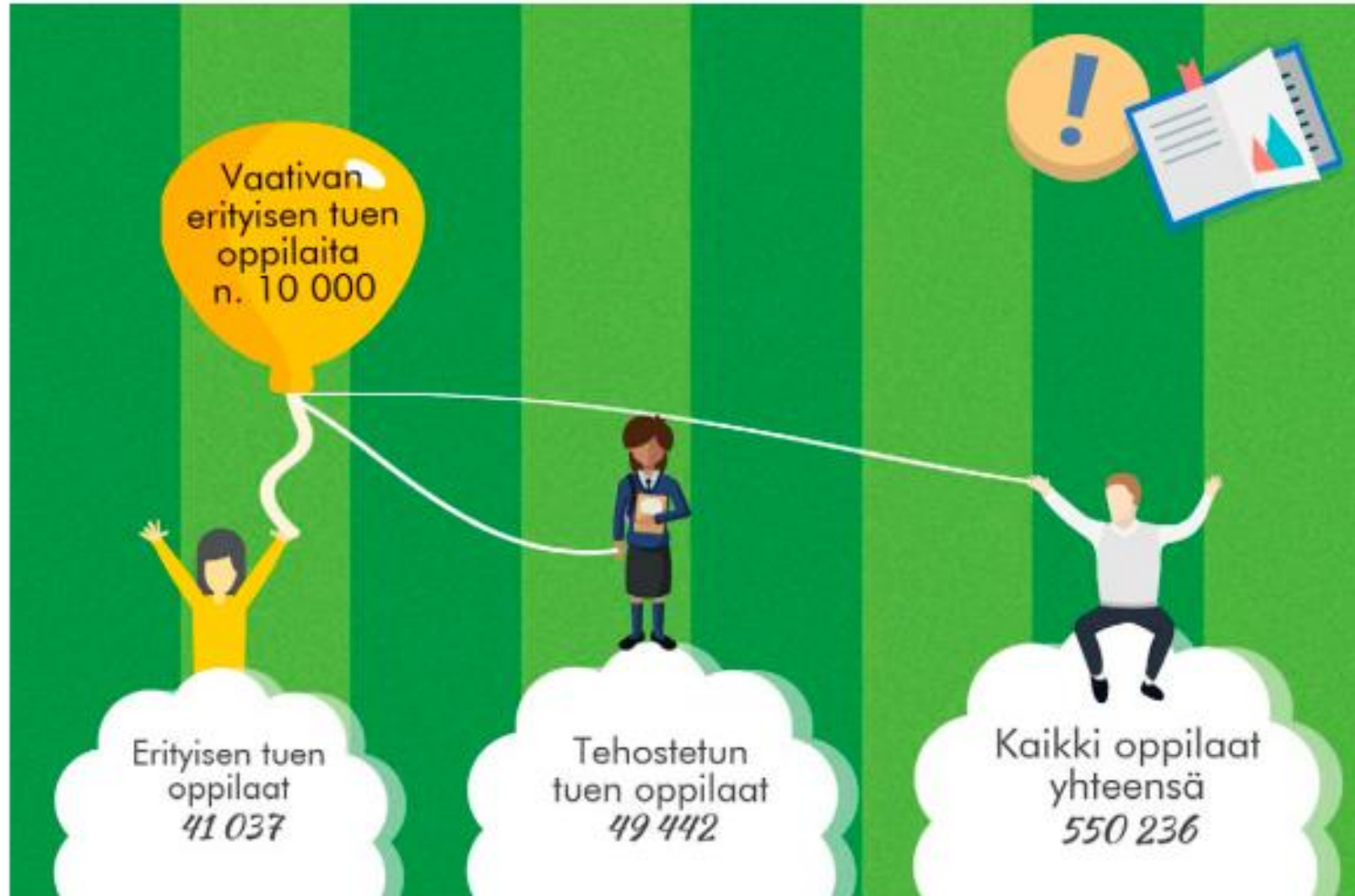
Yhteenkuuluvuuden tunne / KT Henri Pesonen / 2019

5.11.2019

11

VAATIVA ERITYINEN TUKI?

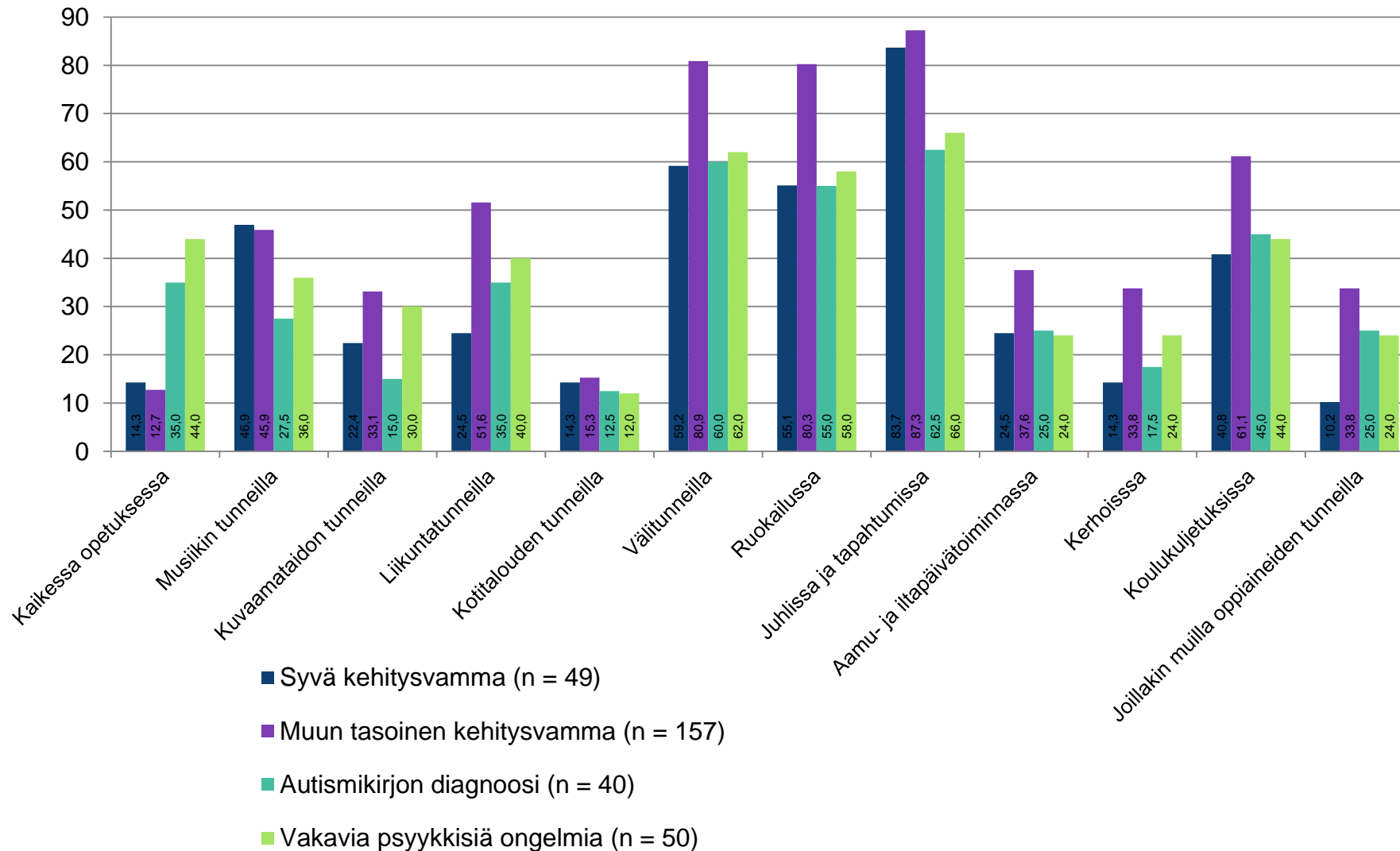
<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/80629>

Vaativaa erityistä tukea tarvitsevia oppilaita opiskelee myös niin sanotuissa yleisopetuksen kouluissa joko tavallisessa opetusryhmässä, joko osin integroituna erityisryhmään tai kokonaan erityisryhmissä. VETURI-hankkeen kartoitusten mukaan erityisesti psyykkisesti oireilevista oppilaista suuri osa opiskelee joko kokoaikaisesti tai pääosin yleisopetuksen ryhmissä (Kokko ym. 2014). Suurimmalla osalla heistä on erityisen tuen päätös, osalla ei ole (Ojala 2017).

<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/80629>

MISSÄ TILANTEISSA KOULUN MUUT OPPILAAT OVAT YHDESSÄ VAATIVAN ERITYISEN TUEN OPPILAIDEN KANSSA

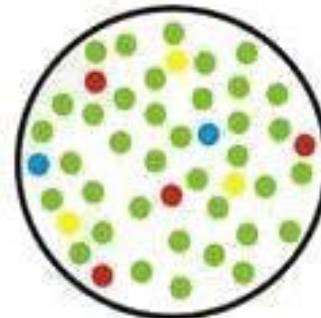
VAATIVA ERITYINEN TUKI & YHTEENKUULUVUUDEN TUNNE

Inklusiiviset opetus- ja koulunkäyntijärjestelyt voivat edesauttaa yhteenkuuluvuuden tunteen syntymistä

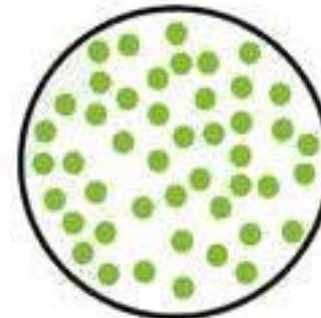
(Esim. Frederickson et al., 2007; Goodwin & Watkinson 2000; Hagborg, 1998; Lindsay 2007)

Segregoitavat opetus- ja koulunkäyntijärjestelyt estävät oppilaita kokemasta yhteenkuuluvuuden tunnetta

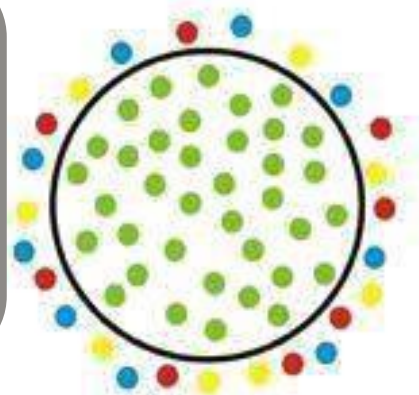
(Ellis, Hart and Small-McGinley, 1998; Kunc 1992; Williams & Downing 1998)

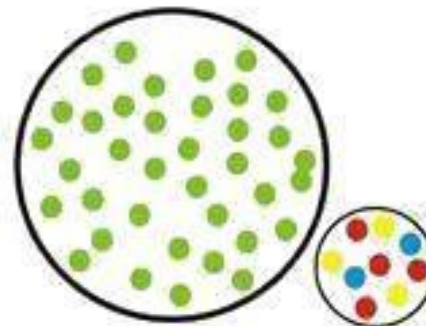
Inclusion

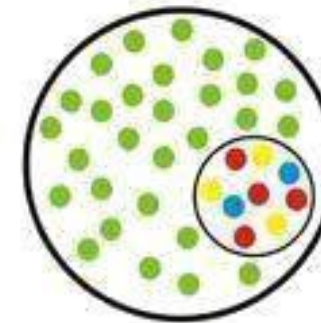
Assimilation

Exclusion

Segregation

Integration

Lapsen ja nuoren toimintaympäristö (muun muassa koulun toimintakulttuuri sekä henkilökunnan vuorovaikutus- ja muu osaaminen) vaikuttaa suuresti siihen, miten oppilaan oppiminen ja koulunkäynti onnistuu vaativan tuen tarpeesta huolimatta (esim. Pesonen, 2016; 2017)

YHTEENKUULUVUUDEN TUNTEEN ESTEET JA EDESIAUTTAVAT TEKIJÄT

ESTEET YHTEENKUULUVUUDEN TUNTEELLE

Heikko yksilöllistetty tuki

- Oppilaat reagoivat tuen puutteellisuuteen (esim. väkivalta, itsetuhoiset ajatukset)
 - Siirtämisen kulttuuri

Torjutuksi tuleminen

- Ystävyysuhteiden puuttuminen & kaverisuhteita ei tueta
- Kiusaaminen

Stigma

- Kokemus erilaisuudesta, leimaantumisen pelko, tuen tarpeiden peittäminen

Ei järjestelmällistä opinto-ohjausta ja tulevaisuuden suunnittelua

YHTEENKUULUVUUDEN TUNNETTA EDESAUTTAVAT TEKIJÄT

Oppilaiden suhteet useisiin aikuisiin

- Arvostavat, tukevat ja lämpimät suhteet useisiin aikuisiin

Oppilaiden suhteet muihin oppilaisiin

- Aikuiset tukevat kaverisuhteita ja yhteistä tekemistä
- Tekeminen, joka ei välttämättä vaadi suoraa sosiaalista kanssakäymistä (myös aikuisuudessa)

Lainsäädännön tulkinta ja toteutus

Pitkälle tulevaisuuteen tähtäävä opinto-ohjaus ja elämän suunnittelu

Kunnioittava ja tukea antava ilmapiiri

- Oppilaat kokevat olevansa kunnioitettuja, tuettuja ja tervetulleita kouluun

Aikuisten välillä vallitsee tasa-arvo

- Aikuisten työskentelevät yhteistyössä
- Oppilaat eivät tunnista aikuisten välillä eroja (esim. rehtori, ohjaaja, opettaja...)
- Myös samansuuntaisia havaintoja yhteisopettajuustutkimuksessa!

YHTEISOPETTAJUUS OPPILAIDEN YHTEENKUULUVUUDEN TUNTEEN VAHVISTAVANA TEKIJÄNÄ

Yhteisopettajuus
oppilaiden
yhteenkuuluvuuden
tunteen vahvistavana
tekijänä

[julkaisematon tutkimustulos/kuvio]

Pesonen, H., Rytivaara, A., Palmu, I., & Wallin, A. (minor revisions). Teachers' stories on sense of belonging in co-teaching relationship. *Scandinavian Journal of Educational Research*.

YHTEENKUULUVUUDEN TUNNE PERUSOPETUKSEN JÄLKEEN

Onnistuneet ja tyydyttävät kokemukset sosiaalisissa suhteissa auttavat yhteenkuuluvuuden tunteen syntymisessä integroitua peruskoulun jälkeiseen elämään (Juvonen 2006; Osterman 2000).

Yhteenkuuluvuuden tunteen voimakas kokemus on tärkeä varhaisaikuisuudessa (18-25 vuotiaana)

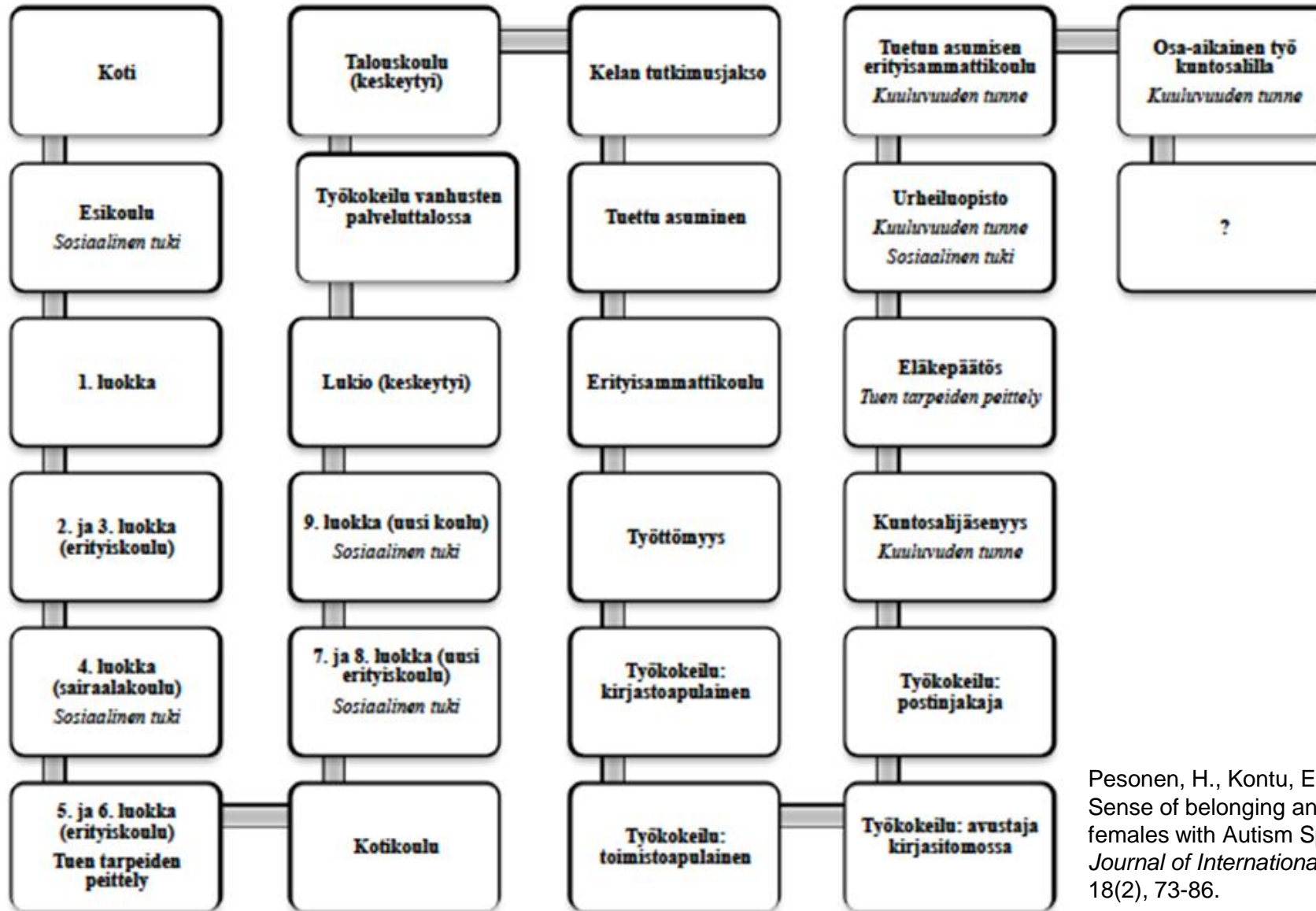
SIIRTYMÄVAIHEET

- Elinkaaren aikana on useita siirtymiä, joissa tapahtuu enemmän tai vähemmän pysyviä muutoksia:
 - nivelvaiheet
 - siirtyminen työelämään,
 - itsenäiseen asumiseen...
 - Työttömyys
 - eläkepää tökset ...
- Siirtymät ovat erityisen pulmallisia henkilöille, joilla on (vaativan) erityisen tuen tarpeita.
 - Siirtymäpolut voivat olla rakenteeltaan monimuotoisia

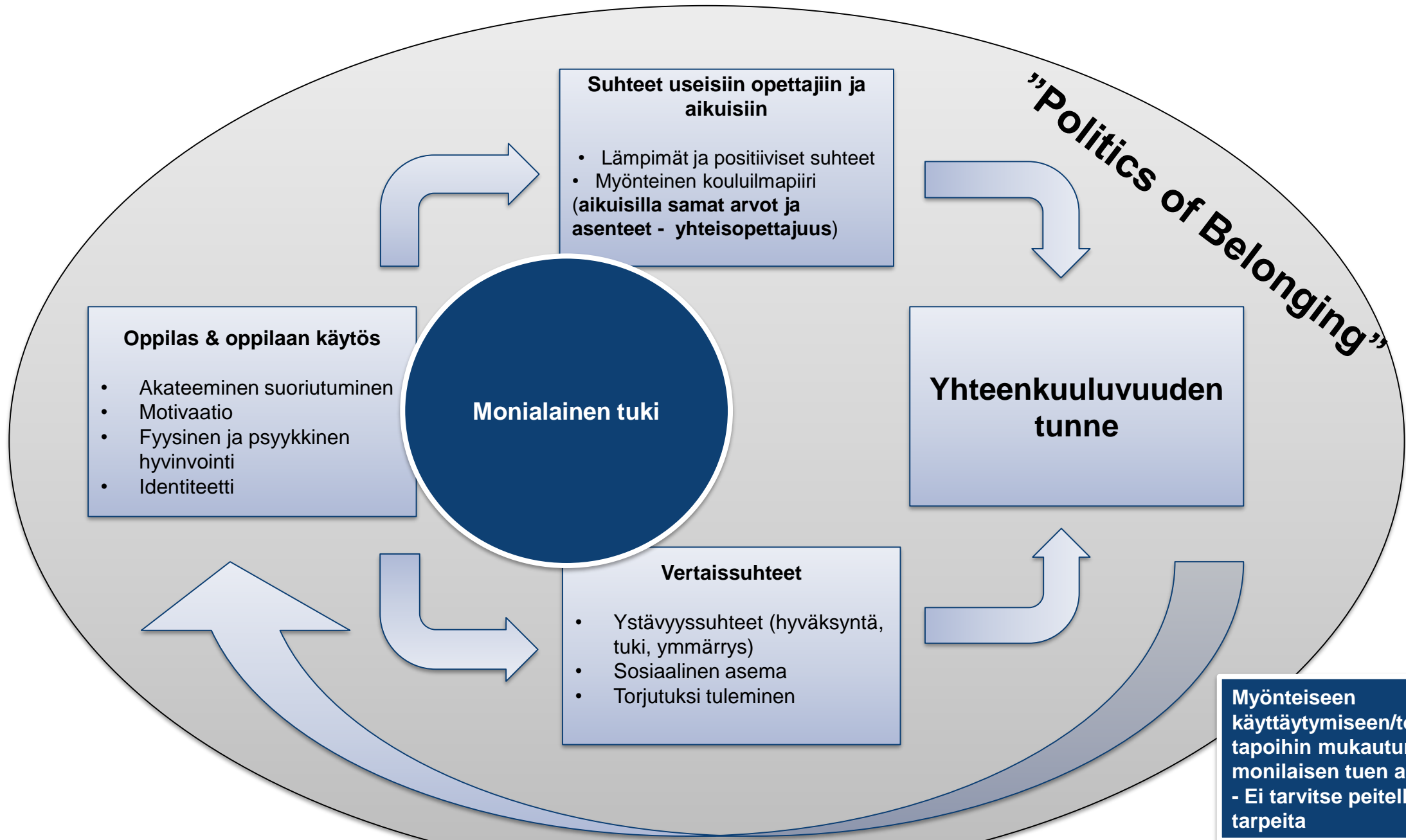
(Myklebust, 2002; Newman & Blackburn 2002)

(Newman & Blackburn, 2002)

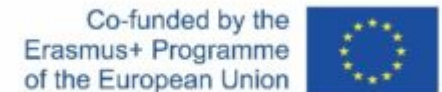
EMMAN YHTEENKUULUVUUDEN TUNNE

Pesonen, H., Kontu, E., & Pirttimaa, R. (2015b). Sense of belonging and life transitions for two females with Autism Spectrum Disorder in Finland. *Journal of International Special Needs Education*, 18(2), 73-86.

IMPROVING EMPLOYABILITY OF AUTISTIC GRADUATES IN EUROPE (IMAGE)- PROJECT

<http://www.imageautism.com>

MAPS (MAKING ACTION PLANS)

- mukana henkilö ja hänen valitsemansa tukipiiri
- kokous epävirallinen
- visuaalinen esitys, värikäs lopputulos (suuret paperiarkit – nähtäville)
- vetäjä ja apulainen
- kokous tasa-arvoinen ja hyväksyvä
- ammattisanojen sijasta käytetään tavallista sanastoa
- kaikki osallistujat samanarvoisia
- ei ammattirooleja

(O'Brien, Pearpoint & Kahn , 2010; Saloviita, Lehtinen & Pirttimaa, 1997)

MAPS

1. Mikä on henkilön tarina?

Esitä henkilön lyhyt tarina (koulunkäynti, oppimiseen liittyvät asiat jne.)

2. Mitkä ovat unelmasi?

Tulevaisuuden unelmat/haaveet?

3. Mikä on pelkosi?

Kuvaile pahimmat uhat ja pelon aiheet , joita oppilaalla/henkilöllä voi olla tulevaisuuteen liittyen

4. Kuka henkilö on?

Henkilöä kuvaavia sanoja, ”lyhyt bio”

5. Mitkä ovat henkilön vahvuudet?

Vahvat puolet ja lahjat – missä henkilö on hyvä?

6. Mitä henkilö tarvitsee?

Millaisia tukitoimia? Miten toimitaan luokkatilanteessa jne.

7. Mitä voimme tehdä asioiden toteuttamiseksi?

MAPs ”ohjeet” englanniksi: <http://www.wiu.k12.pa.us/cms/lib6/PA14000132/Centricity/Domain/12/MAPS.pdf>

(O'Brien, Pearpoint & Kahn , 2010; Saloviita, Lehtinen & Pirttimaa, 1997)

Kuvaan viitattu 30.10.2019. Haettu osoitteesta <https://inclusive-solutions.com/training/map-making-an-action-plan-with-person-centred-processes/>

LOPUKSI

- Tuen muotojen selvittäminen,
- Monialainen yhteistyö ja sen tärkeys
- Arvot ja asenteet! (aikuiset)
- Vahvuudet, niiden tunnistaminen ja tukeminen
- Arvokas kohtaaminen
- Aikuinen tukee oppilaiden välisiä suhteita – Yhteisöllisyyden ja yhteenkuuluvuuden tunteen vahvistaminen
- Vahva visio!
- Henkilökunnan sitouttaminen!

LÄHTEET

Julkaisuja, joita on käytetty lähteinä löytyy: <https://researchportal.helsinki.fi/fi/persons/henri-pesonen>

Basic Education Act (642/2010). Finnish Ministry of Education and Culture.

Baumeister, R.F., & Leary, M.R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117, 497-529.

Cueto, S., Guerrero, G., Sugimaru, C., & Zevallos, A. M. (2010). Sense of belonging and transitions to high school in Peru. *International Journal of Educational Development*, 30, 277-287.

Hendricks, D. R., & Wehman, P. (2009). Transition from school to adulthood for youth with autism spectrum disorders: Review and recommendations. *Focus on Autism and Developmental Disability*, 24, 77–88.

Juvonen, J. (2006). Sense of belonging, social bonds, and school functioning. In P. Alexander & P. Winne (eds.), *Handbook of educational psychology* (2nd ed.) (pp. 655-674). New York: McMillan.

Kontu, E., Ojala, T., Pesonen, H., Kokko, T., & Pirttimaa, R. (2017). Vaativan erityisen tuen käsite ja tutkimustuloksia (VETURI-hanke 2011–2015). In *Vaativa erityinen tuki esi- ja perusopetuksessa: Kehittämisyhmän loppuraportti*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu; Nro 2017:34. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Nislin, M., & Pesonen, H. (2018). Associations of self-perceived competence, well-being and sense of belonging among pre- and in-service teachers encountering children with diverse needs. *European journal of special needs education*.

O'Brien, J., Pearpoint, J., & Kahn, L. (2010). *The PATH & MAPS handbook: person-centered ways to build community*. Toronto: Inclusion Press.

- Pesonen, H. (2016). *Sense of belonging for students with intensive special education needs: An exploration of students' belonging and teachers' role in implementing support*. Helsinki: Helsingin yliopisto
- Pesonen, H., Kontu, E., Saarinen, M., & Pirttimaa, R. (2015a). Conceptions associated with sense of belonging in different school placements for Finnish pupils with special education needs. *European Journal of Special Needs Education*. doi:10.1080/08856257.2015.1087138.
- Pesonen, H., Kontu, E., & Pirttimaa, R. (2015b). Sense of belonging and life transitions for two females with Autism Spectrum Disorder in Finland. *Journal of International Special Needs Education*, 18(2), 73-86.
- Rice, J. K. (2001). Explaining the negative impact of the transition from middle to high school on student performance in mathematics and science. *Education Administration Quarterly*, 37(3), 372-400.
- Saloviita, T., Lehtinen, U., & Pirttimaa, R. (1997). Tie auki työelämään. Tuetun työllistämisen käyttäjäkeskeiset työtavat".
- Schall, C. M., Wehman, P., & McDonough, J. (2012). Transition from school to work for students with ASD: Understanding the process and achieving better outcomes. *Pediatric Clinics of North America*, 29, 189–202.
- Sirch, U. (2003). The impending transition from primary to secondary school: challenge or threat? *International Journal of Behavioral Development*, 27(5), 385-395.
- Tek, S., Mesite, L., Fein, D., & Naigles, L. (2014). Longitudinal analyses of expressive language development reveal two distinct language profiles among young children with autism spectrum disorders. *Journal of autism and developmental disorders*, 4(1), 75-89.